

Bryssel den 18.5.2016
COM(2016) 263 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET
om möjligheter till ett EU-miljömärkningssystem för fiskeri- och vattenbruksprodukter

1. INLEDNING

Artikel 36 i förordning (EU) nr 1379/2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter¹ föreskriver att kommissionen ska överlämna en genomförbarhetsrapport till Europaparlamentet och rådet om möjligheterna att införa ett system för miljömärkning av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

I samband med utarbetandet av denna rapport beställdes en undersökning för att analysera befintliga miljömärken och andra former av miljörelaterad kommunikation. Undersökningen kompletterades av ett offentligt samråd och direkta intervjuer med intressenter².

Denna rapport beskriver det sammanhang i vilket miljömärkena för fiskeri- och vattenbrukssektorn har utvecklats. Här presenteras relevanta offentliga och privata initiativ om frivilliga miljöargument på europeisk och internationell nivå. Situationen på marknaden för miljömärkta produkter beskrivs. De viktigaste problemen gällande miljömärkning diskuteras också. Rapporten fastställer avslutningsvis de områden där det finns utrymme för eventuella åtgärder avseende miljömärkning av fiskeri- och vattenbruksprodukter och utvärderar deras genomförbarhet.

2. BAKGRUND

Syftet med den gemensamma fiskeripolitiken är att säkerställa att fisket och vattenbruket bidrar till ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar långsiktig utveckling.

Miljömärken är en form av frivillig information till konsumenterna. Utvecklingen av miljömärken är inte begränsad till fiskeri- och vattenbruksprodukter. Under de senaste tjugo åren har offentliga och privata system utvecklats inom flera områden. Systemen inom skogsbruket³ och jordbruket i allmänhet⁴ har annorlunda utformning och krav än systemen för fiskeri- och vattenbruksprodukter och normerna i dessa system är inte heller jämförbara. De största miljömärkena för fiskeri- och vattenbruksprodukter har ungefär samma marknadsnärvaro som privata märken som används inom exempelvis skogsbruket, även om dessa logotyper kanske inte känns igen lika lätt.

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1379/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma marknadsordningen för fiskeri- och vattenbruksprodukter, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1184/2006 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 104/2000, EUT L 354, 28.12.2013, s. 1.

² http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/eco-label/index_en.htm

³ Till exempel certifiering av FSC (*Forest Stewardship Council*) eller PEFC (*Programme for the Endorsement of Forest Certification*).

⁴ Till exempel rättvisemärkning (*fair trade*) eller rundabordssamtalet om hållbar palmolja (*Roundtable on Sustainable Palm Oil*, RSPO).

När det gäller statens erkännande av systemen har situationen inte förändrats för fiskeri- och vattenbrukssektorn; det finns i nuläget ingen särskild EU-förordning att tillämpa med undantag för den ekologiska certifieringen. Den allmänna principen för frivillig konsumentinformation gäller, dvs. påståendena måste vara tydliga och kontrollerbara.

Enligt den definition som utarbetats av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) är innebörden av ett miljömärke att en viss produkt får bära en logotyp eller ett budskap som intygar att normer för miljövärd och ekologisk hållbarhet uppfylls inom produktionsprocessen. Certifieringen utförs av en tredje part för att säkerställa att produktionsprocessen uppfyller angivna villkor. För att garantera att de miljömärkta produkter som släpps ut på marknaden kommer från certifierade källor ska åtgärder vidtas för att säkerställa spårbarheten för såväl produkterna som deras certifiering.

Miljömärkningen i fiskerisektorn tog fart under 1990-talet. Ekologiskt vattenbruk regleras av EU⁵ sedan 2010, medan certifieringarna för hållbart vattenbruk växte fram i början av 2000-talet och snabbt blir fler. Miljömärkningen inom dessa två sektorer skiljer sig åt och angriper olika hållbarhetsaspekter. Inom fisket ligger fokus främst på att bevara bestånden, medan man inom vattenbruket framför allt betonar de negativa externa effekterna som produktionen kan orsaka, till exempel störningar i naturliga ekosystem eller vattenföroreningar.

Miljömärkena för fiskeri- och vattenbruksprodukter utmärker sig genom att de flesta är privata och internationella och att det i princip inte finns några officiella märken som uppfyller miljömärkeskraven enligt ISO 14024 typ I definierade av Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) för miljömärken och miljödeklarationer. År 2014 började ISO också standardisera minimikraven för certifiering av hållbara produkter inom havsfiske. De nya normerna förväntas bli offentliga 2017–2018.

En mer övergripande definition av ekologisk hållbarhet, som även tar hänsyn till ekonomiska och sociala aspekter, har nyligen börjat integreras i miljömärkena.

Miljömärkena används i en situation där konsumenterna översköls av information om fiskeri- och vattenbruksprodukters ekologiska hållbarhet, såsom konsumentguider, kampanjer från icke-statliga organisationer och frivilliga uppförandekoder. All denna information om hållbarhet har gett upphov till kontroverser och viss förvirring. Detta problem framträder även tydligt på andra marknader. Den stora mängden märken och miljöargument gör det ofta svårt för EU:s konsumenter att särskilja produkterna och lita på den information de får. Produkternas miljöargument uppfyller kanske inte heller alltid rättsliga krav på tillförlitlighet, korrekthet och tydlighet⁶.

---

⁵ Kommissionens förordning (EG) nr 710/2009 om ändring av förordning (EG) nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 när det gäller fastställande av närmare bestämmelser för ekologisk produktion av vattenbruksdjur och alger, EUT L 204, 6.8.2009, s. 15.

⁶ Undersökning av konsumentmarknaden för miljöargument på icke-livsmedelsprodukter: http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/environmental_claims/index_en.htm

3. ÅTGÄRDER PÅ EUROPEISK OCH INTERNATIONELL NIVÅ GÄLLANDE FRIVILLIGA MILJÖARGUMENT

Under det senaste årtiondet har Europeiska unionen tagit flera initiativ för att göra de frivilliga miljöargumenten tydligare och mer trovärdiga, för att inrätta instrument som kan hjälpa konsumenterna att fatta välgrundade beslut, säkerställa en hög konsumentskyddsnivå och främja konsumenternas intressen i enlighet med artikel 169 i EUF-fördraget.

När det gäller EU-lagstiftningen har bestämmelser antagits för att hantera både innehållet i argumenten och certifieringen som utförs av tredje parter. Reglerna kring konsumentinformation på fiskeri- och vattenbruksprodukter har setts över och miljöinformation på frivillig basis är tillåten, under förutsättning att informationen är klar, otvetydig och kontrollerbar⁷. Samtidigt har ackrediteringskrav fastställts inom certifieringsområdet. Hit hör villkoret att den offentliga tillsynen av certifieringsorganen ska utföras av enbart ett nationellt ackrediteringsorgan⁸.

Initiativ utanför lagstiftningsområdet har också utvecklats för att ge vägledning om frivilliga miljöargument. EU:s strategi för hållbarhetssystem och certifieringar av rättvis handel presenterades 2009⁹. Upprätthållandet av den frivilliga och icke-statliga karaktären hos dessa system betonades, liksom även vikten av att informationen är transparent och tillförlitlig. Denna icke-lagstiftande strategi fick ytterligare stöd i meddelandet om en kvalitetspolitik för jordbruksprodukter¹⁰. Kommissionen kommer också att beakta flerpartsdialogen om miljöargument (*Multi-stakeholder Dialogue on Environmental Claims*) i det vägledningsdokument som utarbetas till stöd för genomförandet av direktivet om otillbörliga affärsmetoder¹¹ på det berörda området. Parallellt med detta främjas fastställandet av metoder för att mäta miljöprestanda under hela livscykel¹². Riktlinjer kring bästa praxis för frivilliga certifieringssystem för jordbruksprodukter och livsmedel

---

⁷ Förordning (EU) nr 1379/2013, artikel 39.1 och 39.4.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, EUT L 218, 13.8.2008, s. 30.

⁹ Meddelande från kommissionen – *Att bidra till en hållbar utveckling: rättvis handel och icke-statliga handelsrelaterade system för hållbar utveckling*, KOM(2009) 215, 5.5.2009.

¹⁰ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om en kvalitetspolitik för jordbruksprodukter, KOM(2009) 234, 28.5.2009.

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (Text av betydelse för EES), EUT L 149, 11.6.2005, s. 22.

¹² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – *Upprättande av den inre marknaden för gröna produkter – Bättre information om produkters och organisationers miljöprestanda*, COM(2013) 196.

Ett av de 26 pågående pilotprojekten om produkters miljöavtryck behandlar fisk-och vattenbruksprodukter.

har också antagits¹³. Dialogen mellan Europeiska kommissionen, medlemsstaterna, företag och andra intressenter om företagets sociala ansvar¹⁴ fortsätter också.

På begäran av Europaparlamentet kommer kommissionen dessutom att under 2016 lansera ett pilotprojekt för utvärdering av frivilliga miljöargument på produkter från fiskeri- och vattenbruksnäringen. Kommissionen kommer att undersöka i vilken utsträckning sådana argument finns på fiskeri- och vattenbruksprodukter och i vilken grad de överensstämmer med bestämmelser på området.

Den nyligen antagna EU-handlingsplanen för den cirkulära ekonomin¹⁵ betonade återigen vikten av att ge konsumenterna möjlighet att fatta välgrundade beslut. Det frivilliga EU-miljömärket¹⁶ granskas inom ramen för detta initiativ.

FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) har fastställt internationellt erkända riktlinjer för miljömärkning av fångst inom fiskeri- och vattenbruksnäringen¹⁷. EU har varit starkt engagerad i utvecklingen av dessa.

4. MARKNADEN FÖR MILJÖMÄRKEN PÅ PRODUKTER FRÅN FISKERI- OCH VATTENBRUKSNÄRINGEN

EU är för närvarande den största marknaden för miljömärkta fiskeri- och vattenbruksprodukter. Hur stor spridning de miljömärkta produkterna har på marknaden varierar dock stort mellan medlemsstaterna. Märkena återfinns framför allt på frysta eller bearbetade produkter. De största konsumenterna av fisk- och skaldjursprodukter (konsumtion per capita) är inte de som främst köper miljömärkta produkter. I länder som Frankrike, Italien, Portugal och Spanien, där konsumenterna huvudsakligen köper färskvaror, spelar miljömärken och certifieringar en marginell roll¹⁸. I andra medlemsstater, som Tyskland och Storbritannien, har miljömärkta produkter å andra sidan blivit väl etablerade¹⁹.

---

¹³ Meddelande från kommissionen – *EU:s riktlinjer för bästa metoder när det gäller frivilliga certifieringssystem för jordbruksprodukter och livsmedel*, KOM 2010/C 341/04.

¹⁴ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska kommissionen och sociala kommittén samt regionkommittén – *En förnyad EU-strategi 2011–2014 för företagets sociala ansvar*, KOM(2011) 681.

¹⁵ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska kommissionen och sociala kommittén samt regionkommittén – *Att sluta kretsloppet – en EU-handlingsplan för den cirkulära ekonomin*, COM(2015) 614.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 66/2010 om ett EU-miljömärke, EUT L 27, 30.1.2010, s. 1.

¹⁷ *FAO Guidelines for the Eco labelling of Fish and Fishery Products from Marine Capture Fisheries*. Revision 1. (2009), *Guidelines for the Eco labelling of Fish and Fishery Products from Inland Capture Fisheries* (2011), *Technical guidelines on aquaculture certification* (2011). FAO diskuterade också ett utkast till ramavtal för bedömning av miljömärkningsprogrammen inom inlands- och havsfisket.

¹⁸ Marknadsandelen som angivits av *Marine Stewardship Council* (MSC) är under 1 %.

¹⁹ MSC anger en marknadsandel på över 35 % i Österrike, Belgien, Danmark, Tyskland, Sverige, Nederländerna och Storbritannien.

Antalet miljömärken är fortfarande relativt begränsat jämfört med andra verktyg för konsumentinformation. Det är endast ett fåtal märken som utökar sina marknadsandelar.

De viktigaste privata miljömärkena i dag är *Marine Stewardship Council* (MSC), som under 2014 angav certifiering av 8,8 miljoner ton vildfångad fisk (dvs. 10 % av den globala fångsten), *Friends of the Sea* (FoS), som enligt tillgängliga uppgifter från FAO uppskattas ha certifierat omkring 10 miljoner ton produkter år 2011, *GLOBALG.A.P. Aquaculture Standards*, som uppskattningsvis certifierade över 2 miljoner ton produkter år 2013, samt *Aquaculture Stewardship Council* (ASC), som angav över 400 000 ton certifierade produkter 2014. Nyligen har även producenter inom EU påbörjat processen för att certifiera sina egna produkter, huvudsakligen inom fiskerisektorn, vilket signalerar en ny trend på marknaden, eftersom de flesta miljömärkta produkter som i dagsläget säljs inom EU är importerade.

Dessa märken har specialiserat sig på vissa arter. Medan MSC främst omfattar vitfisk (certifiering av 45 % av den globala vitfiskfångsten) och små pelagiska arter, har FoS riktat in sig på leverantörer till fiskmjölsindustrin, men hanterar även tonfisk, räkor, musslor och lax. Inom vattenbruket specialiserar sig *GLOBALG.A.P* främst på hajmal, tilapia, lax och räkor. Det gör även ASC, som dock även hanterar musslor och öring. Det finns tecken på att aktörerna med dessa märken börjar samarbeta för att skapa gemensamma kriterier och främja ömsesidigt erkännande.

Vissa länder har under senare år inrättat officiella miljömärkningsprogram för fiskeri- och vattenbruksprodukter. Hittills har dock inget av dessa officiella system vuxit fram som ett storskaligt alternativ till de privata certifieringssystemen. I EU lanserade Frankrike i slutet av 2014 ett officiellt miljömärke för fiskeri- och vattenbruksprodukter. Det är fortfarande alltför tidigt att sja om dess potential på marknaden.

5. DE VIKTIGASTE PROBLEMEN MED ANKNYTNING TILL MILJÖMÄRKEN

Tre viktiga problem kopplade till de befintliga miljömärkena för fiskeri- och vattenbruksprodukter lyftes fram i analysen och samrådet, nämligen: a) argumentens trovärdighet, b) den förvirring som orsakas av informationsmängderna, och c) marknadstillträdet och därtill hörande kostnader.

- (a) När det gäller trovärdigheten är frågan huruvida miljöargumenten är korrekta. Systemen för miljömärkning utgör den mest strukturerade formen av miljörelaterad konsumentinformation. Deras trovärdighet bygger på programmets struktur, däribland deras normer och insynen i certifieringsprocessen.

Att kunna kvalitetssäkra trovärdigheten är av största vikt för återförsäljarna, eftersom det är centralt för deras varumärkesprofil. Argumentens trovärdighet påverkar alltså även återförsäljarna. Det är värt att notera att en stor del av de certifierade produkterna säljs omärkta, vilket gör certifieringen till en fråga främst för företagen sinsemellan istället för en fråga om konsumentinformation.

- (b) Förvirringen är ofta kopplad till den upplevda spridningen av miljömärken, och tendensen att inte särskilja miljömärken från andra initiativ som syftar till att informera företag och konsument, som till exempel konsumentguider eller kampanjer som drivs av icke-statliga organisationer.

Det kan också vara förvirrande att miljömärkena skiljer sig åt i fråga om både innehåll och omfattning, och denna förvirring genomsyrar alla nivåer av leveranskedjan. Tillverkarna har svårt att veta vilket miljömärke de ska söka certifiering hos, eftersom valet hänger samman med återförsäljarnas val och särdragen på olika marknader. Återförsäljarna måste i sin tur välja miljömärken som inte äventyrar deras anseende. Slutligen är det svårt för konsumenterna att veta vad de olika miljömärkena står för.

Svårigheten i att avgöra vilken miljöaspekt man ska fokusera på och hur man ska göra för att nå ut med sin information kan leda till flera certifieringar och olika budskap. Det orsakar förvirring, vilket i slutändan kan leda till extra kostnader för företagarna och en misstro mot argumenten.

- (c) Ett tredje problem avser marknadsinträdet och därmed sammanhängande kostnader för företagarna. Certifieringar enligt systemen för miljömärkning innebär kontroller, inspektioner och bedömningar. Kostnader för exempelvis användandet av en viss logotyp kan också tillkomma. Hela processen medför kostnader och administrativa bördor som inte nödvändigtvis reflekteras i producenternas försäljningspriser. Certifieringskostnaden är särskilt betydelsefull för småskaliga producenter. Vissa system har utnyttjat egna resurser för att inrätta uppsökande program och de icke-statliga organisationerna stödjer aktivt småskaliga producenters certifiering.

Certifieringen har också blivit viktig för producenter och handlare som säljer till specifika marknader som annars förblir otillgängliga eller undervärderade.

Certifieringen innebär samtidigt att tillverkarna kan lyfta fram sina produkter och nå nya marknader.

6. MÖJLIGA ÅTGÄRDER FÖR OFFENTLIGA MYNDIGHETER

Under det senaste årtiondet har flera initiativ utvecklats på europeisk och internationell nivå för att bemöta miljöargumenten. Detta inbegriper EU:s antagande av flera lagstiftnings- och icke-lagstiftningsakter, vilket redovisas under punkt 3 ovan.

Inför genomförbarhetsstudien identifierades tre alternativa EU-strategier: effektiv användning av tillgängliga verktyg, utveckling och eventuell tillämpning av minimikrav och inrättande av ett unionsomfattande miljömärke.

6.1. Alternativ 1: Ingen förändring: nuvarande lagstiftning och effektiv användning av tillgängliga verktyg.

Ett alternativ för EU när det gäller miljömärken på fiskeri- och vattenbruksprodukter vore att stärka kontrollen av befintliga bestämmelser och ytterligare stödja tillämpningen av tillgängliga verktyg, inklusive t.ex. marknadsföringsåtgärder enligt artikel 68 i Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF). Bedömning och kontroll av de frivilliga argumenten skulle på ett effektivt sätt kunna stärka deras trovärdighet. Såväl företagare som konsumenter skulle definitivt gynnas i båda fallen.

När det gäller att undvika den förvirring som orsakas av mångfaldiga budskap skulle effekten vara begränsad. Även om det vore möjligt att kontrollera innehållet i argumenten på själva produkterna skulle informationen utanför detta område inte kontrolleras.

När det gäller företagens kostnader skulle det bli möjligt för producenterna att nå nya marknader och samtidigt minska sina certifieringskostnader om den tillgängliga finansieringen utnyttjas effektivt. Framför allt är stöd till certifiering tillgängligt för EU:s producenter genom EHFF och för producenter i utvecklingsländerna genom olika utvecklingsprogram.

Möjligheten att inkludera fiskeri- och vattenbruksprodukter i det befintliga EU-miljömärket skulle kunna undersökas med tanke på att livsmedel redan är stödberättigande inom denna ram. Baserat på tidigare erfarenheter då kriterier utarbetats skulle utvecklingsprocessen för att fastställa nya kriterier ta minst tre år i anspråk och kräva resursinvesteringar. Det ska här påpekas att ekologiskt vattenbruk är reglerat och att en analys som utfördes 2011 inte var entydig avseende genomförbarheten och mervärdet av att fastställa kriterier för ett EU-miljömärke som omfattar miljöprestandan hos livsmedel²⁰.

Väljer man att utnyttja EU:s befintliga lagstiftning och verktyg uppfylls kriterierna för mervärde, subsidiaritet och proportionalitet. Å andra sidan kan ytterligare finansiering bli nödvändig för tillsynsverksamheten i syfte att kontrollera om de frivilliga argumenten är förenliga med befintlig lagstiftning.

6.2. Alternativ 2: Minimikrav fastställda av EU

I detta alternativ undersöks möjligheten för EU att ställa minimikrav på hållbarhetsargumenten för fiskeri- och vattenbruksprodukter. Det skulle innebära att en sammanhängande ram fastställs för att jämföra innehållet i dessa argument.

Åtgärder inom detta område skulle effektivt minska den potentiella förvirringen kring miljöargumenten och därmed även minska konsumenternas misstro. Problemet med trovärdighetsaspekten skulle också tacklas, eftersom certifieringsprocesserna då baseras på giltiga och relevanta krav. Frågan om producenternas certifieringskostnader skulle dock förbli olöst.

Detta alternativ skulle leda till nya hållbarhetsnormer som inbegriper dels FAO:s riktlinjer på området, dels de indikatorer som redan etablerats i den gemensamma fiskeripolitiken. Det skulle innebära att två uppsättningar EU-normer måste utarbetas, varav en för fiskerinäringen och en för vattenbruksnäringen, på grund av dessa produktionsmetoders inneboende skillnader.

Omfattande förberedelser och samråd skulle vara nödvändiga, liksom även regelbunden översyn av normerna. Vidare skulle EU vara tvungen att anta nya rättsakter.

---

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/EUEB_position_on_food_final.pdf

En alternativ strategi vore att fokusera på minimikraven i certifieringsprocessen. Det har också redan gjorts genom åtgärder på europeisk och internationell nivå. De viktigaste stegen i certifieringsprocessen kontrolleras av befintlig lagstiftning. Det finns redan detaljerade rekommendationer om systemutveckling, krav och motsvarande argument. Exempel på bästa praxis när det gäller certifiering finns också dokumenterade i den uppförandekod som fastställts av *International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance* (ISEAL) och i FAO:s riktlinjer. Dessa kommer att integreras i det pågående arbetet med ISO.

Ett annat möjligt alternativ är att kommissionen lägger fram rekommendationer och beskriver bästa praxis. Sådana icke-lagstiftande initiativ skulle kunna inbegripa internationella referenser gällande miljömärkning för fiske och vattenbruk. En liknande strategi skulle kunna tillämpas för miljöargument på livsmedel och icke-livsmedel. Detta skulle kunna resultera i större insyn och en större generell förståelse för såväl miljömärkessystemen som företagen i leveranskedjan och de offentliga myndigheterna. Även här skulle motsvarande samråd och förberedelser vara nödvändiga, men ny lagstiftning skulle inte krävas.

6.3. Alternativ 3: Inrättande av ett unionsomfattande miljömärke

Vill man inrätta ett fristående och unionsomfattande frivilligt system för miljömärkning av fiskeri- och vattenbruksprodukter måste dess krav definieras. Förfaranden för granskning, certifiering, märkning och tvistlösning måste också utvecklas tillsammans med åtgärder för att främja dessa. Systemet bör inbegripa både fiskeri- och vattenbruksnäringen, liksom även alla produkter som säljs i EU oberoende av ursprung. Det sistnämnda är särskilt relevant för denna sektor med tanke på att EU importerar 65 % av sin fiskkonsumtion och att utvecklingsländerna står för en väsentlig del av de levererade produkterna.

Åtgärder inom detta område kan ge positiva effekter i form av större trovärdighet för miljömärkena, eftersom ett officiellt system kan öka såväl standarden som certifieringsprestandan. Förvirringen kring miljöargumentens innehåll kan också minska om det finns ett officiellt miljömärke på marknaden. Det är dock oklart om det kommer att ha någon inverkan på andra typer av miljörelaterad konsumentinformation eller om det finns plats på marknaden för ett sådant märke, där flera andra miljömärken redan är etablerade. När det gäller företagens certifieringskostnader skulle vissa besparingar göras i fråga om användningen av logotypen, eftersom logotypen skulle vara offentlig. I det stora hela skulle dock certifieringskostnaderna för de berörda produkterna förmodligen inte påverkas nämnvärt.

Ett unionsomfattande system skulle inte stoppa spridningen av miljömärken, och kan eventuellt öka komplexiteten genom att ytterligare ett märke införs på marknaden. Detta skulle framför allt kunna undergräva det ekologiska märket. Å andra sidan skulle förekomsten av ett särskilt officiellt miljömärke för fiskeri- och vattenbruksprodukter kunna utöka valmöjligheterna för producenter och återförsäljare och minska risken för att etablerade privata miljömärken bli alltför dominerande.

Detta alternativ kräver att ny lagstiftning antas och att resurser fördelas till systemets förvaltande. Kostnaderna för att utveckla, ta i bruk och främja ett unionsomfattande miljömärke för fiskeri- och vattenbruksprodukter kan jämföras med kostnaderna för inrättandet av den ekologiska certifieringen och EU-miljömärket. Dessa kostnader är betydande i förhållande till övriga alternativ.

7. SLUTSATSER

Miljömärken på fiskeri- och vattenbruksprodukter har blivit allt viktigare under det senaste decenniet. Volymerna av miljömärkta produkter är nu betydande, men koncentreras till vissa EU-marknader och produkter. EU har under den här perioden antagit ett antal förordningar och tagit flera initiativ för att främja konsumentskyddet och reglera tillhandahållandet av miljöinformation. I en övergripande jämförelse med andra sektorer kan miljömärkena på fiskeri- och vattenbruksprodukter inte särskiljas på ett framträdande sätt.

Miljömärken inom fiskeri- och vattenbrukssektorn tjänar i dag flera syften: återförsäljarna försäkras om den ekologiska hållbarheten för de produkter de säljer. Denna trygghet kan återförsäljarna i sin tur utnyttja för att betona hållbarhetsaspekter i sina egna konsumentinformationskampanjer och för att skydda sitt varumärke. De kan också informera konsumenterna om produkternas hållbarhetsprestanda. Miljömärken gör det också möjligt att särskilja produkter på marknaden och kan hjälpa konsumenterna i deras val.

Fokus läggs ofta på konsumenternas roll och efterfrågan på miljömärken tas ofta för given. Den viktigaste länken är dock den mellan leverantör och återförsäljare. Miljömärken kan bidra till att undvika att detaljhandlarnas eller grossisternas egna certifieringar eller intyg sprids mycket mer.

Denna rapport belyser ett antal problem som rör miljömärken. Först och främst är argumentens trovärdighet kopplad till certifieringsprocessens stabilitet. För det andra är förvirringen kopplad till den upplevda spridningen av miljömärken och andra kommunikationsverktyg som används parallellt, liksom till miljömärkenas variation när det gäller innehåll och omfattning. Slutligen kan kostnaderna som kopplas till certifieringen vara betydande för producenterna, även om försäljningen av miljömärkta produkter kan öppna upp nya marknader.

Tre alternativa strategier för offentliga myndigheters åtgärder har analyserats i denna rapport. Strategierna ger olika resultat när det gäller EU-mervärde, kostnader, subsidiaritet och proportionalitet.

Det **första alternativet**, dvs. ingen lagändring och effektiv användning av tillgängliga verktyg, vore effektivt för att garantera trovärdigheten i argumenten, men skulle inte åtgärda den förvirring som orsakas av den stora mängden olika budskap, eftersom konsumentinformation som inte omfattas av befintliga EU-bestämmelser inte kontrolleras. På kostnadssidan kan offentliga medel bidra till att minska certifieringskostnaderna för producenterna.

Detta alternativ uppfyller kriterierna för mervärde, subsidiaritet och proportionalitet, eftersom det är baserat på befintlig lagstiftning. Å andra sidan kan ytterligare medel

krävas för att stärka kontrollen av den frivilliga informationen på livsmedelsförpackningar.

Det **andra alternativet**, dvs. fastställande av minimikrav för den ekologiska hållbarheten och certifieringsprocessen, skulle åtgärda problem rörande eventuell förvirring och produkternas trovärdighet. Det skulle medföra ett omfattande arbete med utformning och antagande av ny lagstiftning eller en ny rekommendation på EU-nivå. Som ett alternativ till detta skulle liknande mål kunna nås genom att de internationella normer som är under utveckling stöds.

Det **tredje alternativet**, dvs. ett fristående unionsomfattande system för miljömärkning av fiskeri- och vattenbruksprodukter, skulle kunna ge positiva effekter när det gäller miljömärkenas trovärdighet genom att skapa incitament och effektiv offentlig kontroll. Det skulle också kunna minska förvirringen kring miljöargumentens innehåll, även om det är oklart om det skulle påverka andra typer av miljörelaterad konsumentinformation. Besparingarna för certifieringskostnader skulle vara begränsade.

För att inrätta ett system som omfattar hela unionen måste ny lagstiftning antas. Åtgärder på EU-nivå skulle kunna bestridas ur ett subsidiaritetsperspektiv med hänsyn till att det finns skillnader mellan medlemsstaterna i fråga om marknadspenetrationen för miljömärkta produkter och att det är alltför tidigt att sja om genomförandet av de nationella systemen. Det är också omöjligt att upptäcka tydliga fall av marknadsmisslyckanden, vilket kan väcka frågor angående mervärdet av EU-åtgärder och proportionaliteten bakom detta val. Kostnaderna för detta alternativ är betydande jämfört med de andra två alternativen.

Den gemensamma fiskeripolitiken beräknas vara hållbar senast 2020, vilket delvis minskar behovet av ett officiellt märke för att driva den hållbara utvecklingen framåt. Dessutom kan frågor om konsekvens bli aktuella på grund av EU:s dubbla roller då det gäller att förbättra det ekologiska hållbarhetsarbetet genom den gemensamma fiskeripolitiken samtidigt som bedömningskriterier för hållbarhet ska fastställas.